

נייר עמדה בנושא

הצעת חוק העונשין (תיקון – עבירות מין במשפחה), התשע"ד–2014

הרקע

"הצעת חוק העונשין (תיקון – עבירות מין במשפחה), התשע"ד–2014", שהגישו חה"כ עדי קול וחה"כ יריב לוי, מציעה לאסור קיום יחסי מין בין בני משפחה אף אם הם בגירים. הצעת החוק הזאת מבקשת למעשה לאכוף נורמה הקיימת בכל החברות האנושיות, כלשונו של ד"ר הרווי גולדברג: "בכל החברות האנושיות חל איסור על גילוי עריות... אין חברה שבה מותרים יחסי מין בין אדם לאמו, לאחותו או לבתו, וכן אין חברה שבה מצטמצם האיסור אך ורק לקרובים הראשונים, אלא מורחב לקרובים המשניים בצורה שונה בכל חברה וחברה".¹

מטרת נייר עמדה זה להציג ולנמק את עמדה המבט היהודי בעניין זה.

המבט היהודי

על פי תורת ישראל, קיום יחסי מין עם בן משפחה הוא אחד משלוש העבירות החמורות ביותר, שנאמר בהן "יהרג ואל יעבור".² חקיקה זו חשובה הן מן ההיבט המוסרי הן לביסוס זהותה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. במשך הדורות, ניתנו הסברים אחדים לאיסור גילוי עריות:

- 1. יחסי מרות.** טעם זה מופיע בהצעת החוק: "המקיים יחסי מין עם בן משפחתו, תוך ניצול יחסי מרות או תלות". חז"ל ציינו שגם יחסים בהסכמה, יכולים להיחשב כאונס, אם יש פער מרות בין מקיימי היחסים, וקבעו: "פיתוי קטנה - אונס הוא" (יבמות לג ע"ב). חז"ל הגדירו את היחסים בין דויד המלך לאשת נתניו אוריה כאונס (כתובות ט ע"א), אף על פי שלא הייתה בהם כפייה פיזית.
- 2. פגיעה בחוסנו ואופיו של התא המשפחתי.** היהדות רואה את התא המשפחתי כבסיס לקיום המין האנושי. הסביבה הטבעית הקרובה והתומכת היא המשפחה הקרובה: ההורים, האחים והדודים. המתח המיני קשור גם ליחסי כוח ותחרות, והוא פוגע במרקם המשפחתי.³ נראה שעיקרון זה רמוז כבר בתורה בפסוק האוסר לשאת שתי אחיות: "וְאִשָּׁה אֶל אַחֲתָהּ לֹא תִקַּח לְצֶרֶר...". (ויקרא יח, יח). כלומר, נשיאת שתי אחיות על ידי איש אחד עלולה לגרום להן להיות אויבות זו לזו.
- 3. פגיעה בייחודיות קשרי המשפחה והנישואין.** הקשרים האנושיים המשפחתיים שונים מטבעם מקשרי האישות המלווים מתח המיני. אי ההבחנה בין השניים פוגע באופייה הייחודי של כל אחת ממערכות היחסים הללו.⁴
- 4. פגיעה בהתפתחות הנפשית והרוחנית.** קיום גירוי מיני מתמיד גם במרחב המשפחתי מונע את האדם מלהתמקד בפיתוח כישורים נפשיים קוגניטיביים ורוחניים.⁵

הסת"גויות רבני "צהר" מהצעת החוק

1. מציעי החוק הציעו ש"המקיים יחסי מין עם בן משפחתו, תוך ניצול יחסי מרות או תלות...". אנו מציעים למחוק את המילים "תוך ניצול יחסי מרות או תלות", מפני שהמילים הללו מותירות פתח המאפשר קיום יחסי מין בתואנה שלא נעשו מתוך יחסי מרות או תלות. לדעתנו, משפט זה מעקר את

החוק וחוטא למטרתו. נוסף על זה, קשה לדמיין מציאות של יחסי מין בתוך המשפחה שאינם קשורים למערכות היחסים המשפחתיות שיש בהן תלות ומרות אם מעט ואם הרבה.

2. מציעי החוק הציעו "למעט גיס או גיסה". אנו מציעים למחוק את המילים הללו, משום שהגיסים הם חלק מן המשפחה, הן מצד תורת ישראל (ויקרא יח, טז-יח) הן מצד העובדה שיש להם מערכות יחסים של תלות ומרות כשאר קרובי המשפחה.

¹ אנציקלופדיה עברית, כרך כז, ערך עריות, גילוי, עמ' 201-202.

² תלמוד בבלי סנהדרין עד ע"א; רמב"ם, יסודי התורה ה, א.

³ "שהאחוה והאהבה והעזרה נעשת שלמה בקרובים ביחסי" (רמב"ם, מורה נבוכים ג, מט); "כדי לשום עצת שלום... ותסור הקטטה" (רי' יוסף אבן כספי, ויקרא יח); "הוא דבר המתנגד לכיבוד אב ואם, והזלזול בכיבוד האב והאם גורם קלקול המידות והפסד הנהגת הבית" (שד"ל ויקרא יח, ו); "אם אתה מקיים קשרי מין עם אחותך או עם קרובה אחרת שהתורה מונה, אתה מעליב את האחות שבאחותך, אתה פוגע בכבוד הקרובה שבקרובת משפחתך" (הלל צייטלין, אל"ף בי"ת של יהדות, איגרת יא); הרב אליעזר מלמד באתר <http://www.daat.ac.il/daat/tanach/samet/v5-2.htm>; הרב אלחנן סמט באתר <http://ph.yhb.org.il/09-05-02>; רלב"ג, האומר שהתורה לא כתבה אזהרה דתית על יחסים מיניים בין אב לבתו, מפני שמדובר בנורמה בסיסית, "טאבו" שכל חברה מתוקנת חייבת לשמור עליה, ובלשונו: "ושתקה התורה מבתו, כאילו תאמר כי לגודל הגנות בזה אצל כל האנשים לא תצטרך התורה להזכיר זה" (רלב"ג ויקרא יח).

⁴ "אהבת הקרובים ואהבת אשה הם שני מיני אהבה שאסורים שיגעו זה בזה, כי כל אחד מקלקל את חבירו בהיותו נוגע, בנפש וביסוד העולם. זורמות הן אלה שתי האהבות כל אחת במסלולה המיוחד, והן על ידי שיתוף השפעתן בונות את העולם. וכשהן באות בערבובייה, באופן שאי אפשר לכל אחת מהנה להתפשט כראוי, עוצרות הן את כל טוב העולם, וממלאות חשיכה את הנפש ואת העולם, ולחות הדין

והזעם מתפרצים בטומאה רבה וקצף נורא לשבר ולכלות. וזהו סוד איסור עריות שאר בשר" (הרב אברהם יצחק הכהן קוק, שמונה קבצים ו, סח).

⁵ רמב"ם, מורה נבוכים ג, מט; רבי אברהם אבן עזרא; ר' יוסף בכור שור; ר' עובדיה ספורנו ורלב"ג בפירושם לתורה (ויקרא יח, ה-ו).